

рік дистанційного навчання. Результатом є зворотний зв'язок із батьками через Viber, Telegram, Zoom.

Діти виявляють бажання пізнавати предмети найближчого оточення, спостерігають, досліджують, експериментують. Заняття щодня проходять із цікавістю, різноманітно, креативно, діти навіть пропонують свої завдання. Я бачу гарний результат, але на цьому зупинятися не будемо.

Список використаних джерел

1. Дошкільне виховання. 2023. № 2.

2. Педагогічні науки. 2022. № 79.

https://drive.google.com/file/d/1wl_5rKhE67FK1yBalBckAGb8qaEPUwNk/view?usp=drivesdk]

3. Освітня програма для дітей від 2 до 7 років «Дитина». Київ, 2020.

Сучасні виклики виховання та шляхи їх подолання

*Лариса Панчішина, директор
Краснокутського закладу дошкільної освіти (ясла-садок) № 1
Краснокутської селищної ради;
Тетяна Сургай, вихователь-методист;
Ірина Качайло, Римма Гурін, Наталія Бринчук –
вихователі*

Складність сучасних виховних проблем потребує комплексного підходу до їх розв'язання та розвитку соціально-педагогічної парадигми виховання. Основою нової парадигми, а відтак і основою виховання є особистість дитини, визнання її найвищою цінністю, орієнтація педагога на гуманні, демократичні принципи спільної з дитиною життєдіяльності, а отже, генерація стратегії суб'єкт – суб'єктивної взаємодії.

Нині кожен педагогічний колектив в Україні шукає власні шляхи організації освіти дошкільників в умовах воєнного стану. З початку повномасштабного російського вторгнення і до сьогодні наш заклад дошкільної освіти не має можливості відновити свою діяльність у звичайному режимі, а тому з минулого року ми працюємо з використанням дистанційної форми навчання. У випадках, коли зробити це дає змогу стан безпеки в громаді, організуємо освітню діяльність у змішаному форматі, влаштовуючи короткі зустрічі з дітьми та батьками.

Наш досвід роботи засвідчує, що в умовах війни значно зросла роль батьків як учасників освітнього процесу, який здійснюється у форматі «педагог – батьки – діти».

Незаперечна роль сім'ї у здобутті дітьми дошкільної освіти визначена й утверджена на законодавчому рівні. Так, у Законі «Про дошкільну освіту» зазначено, що сім'я зобов'язана сприяти здобуттю дитиною освіти в дошкільних та інших закладах освіти, забезпечити її в сім'ї відповідно до вимог Базового компонента дошкільної освіти. У законі наголошується на тому, що відвідування дитиною ЗДО не звільняє сім'ю від обов'язків виховувати, розвивати і навчати її в родинному колі, а батьки несуть відповідальність перед суспільством і державою за розвиток, виховання та навчання дітей, за збереження їхнього життя, здоров'я, повагу до людської гідності.

Наведені положення Закону є визначальними для реалізації батьківського партнерства в забезпеченні якості дошкільної освіти.

Результатом здобуття дитиною освіти є сформовані компетентності. Те, наскільки ці компетентності відповідають Державному стандарту, засвідчує якість освіти.

Першим принципом управління якістю визначено орієнтацію на замовника. Тому в Методичних рекомендаціях із питань формування внутрішньої системи забезпечення якості освіти в закладах дошкільної освіти рекомендовано орієнтуватися на замовників, якими є батьки або законні представники дітей, прагнути завоювати їхню довіру.

Відчуваючи невідповідність до дистанційної освіти, наші педагоги мали можливість підвищити свій фаховий рівень, пройшовши тематичні спецкурси при КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти» за напрямом «Безпечне та здорове освітнє середовище для дошкільників в умовах дистанційного освітнього процесу: організаційно-методичний супровід». Основна форма набуття педагогами специфічних знань і технічних умінь сьогодні – методичний супровід у закладі та самоосвіта. Тож вихователем-методистом відстежується участь педагогів у спеціальних курсах, вебінарах, організованих у закладі консультаціях і практичних заняттях щодо роботи на платформах для спілкування та проведення відеоконференцій у Zoom і Google Meet, використовуючи Viber-групу. Питання дистанційної форми навчання розглядаються на педагогічних радах, майстер-класах, психолого-педагогічних тренінгах, семінарах-практикумах тощо.

Також наш заклад долучився до Проекту, який реалізує Всеукраїнська громадська організація «Асоціація працівників дошкільної освіти» у рамках Спільно – програми Дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ) для підтримки сімей з дітьми, які постраждали від війни, «Забезпечення безперервності навчання та розвитку дітей дошкільного віку в умовах кризи в Україні» у березні 2023 року. Керівник нашого закладу ввійшов до складу регіональних тренерів Харківської області, а педагоги мали можливість підвищити кваліфікацію, беручи участь в *Ініціатива 1 – Взаємодія*. Мета – навчання педагогів у рамках проекту, підвищення їх кваліфікації, методичний супровід організації освітньої діяльності з дітьми. Педагоги отримали сертифікати, які дали можливість перейти до нового етапу проекту *Ініціатива 2 – ДоШкілля*: старт у майбутнє.

На жаль, в області неможливо реалізувати другу частину проекту – очні зустрічі з дітьми. Але ми свято віримо в Перемогу, у відновлення освітнього процесу, пишаємося активністю, професійністю та цілеспрямованістю колег, їх бажанням плекати й удосконалювати дошкілля Харківщини та всієї України.

В організації освітнього процесу спираємося на чинні нормативні документи. Відповідно до наказу створили робочу групу зі складання проекту Положення про дистанційну форму навчання на період дії воєнного стану, яке було схвалено педагогічною радою та затверджено наказом по закладу в серпні 2022 року, що дало нам змогу дистанційну освіту реалізовувати у двох форматах: синхронному й асинхронному.

Особливу увагу звернули на організацію розподілу часу на процеси життєдіяльності дітей та розклад організованих дистанційних форм роботи з дітьми. Наш колектив дійшов висновку, що орієнтовний розподіл занять упродовж тижня не може бути таким, як прописано в комплексних чинних програмах. Ми визначили пріоритетні напрями на окремі тижні та дні, зберігши при цьому

тематику освітніх блоків і теми взаємодії впродовж певних днів. За потреби наші педагоги можуть упродовж тижня змінювати розподіл освітньої діяльності.

За освітньою діяльністю педагоги визначають тему освітнього блоку на тиждень, а кожен окремий день тижня має свою підтему. У дистанційній роботі вони чергують або комбінують різні формати освітнього процесу (синхронний і асинхронний), урахувавши орієнтовний розподіл освітньої діяльності протягом тижня. Оскільки ми працюємо за освітньою програмою «Впевнений старт», заняття проводяться інтегровані, охоплюючи усі види діяльності, окрім занять із музичного виховання, здоров'язбережувальної та рухової діяльності, а решту освітньої роботи батькам надсилаємо асинхронно. У нагоді стає Книга для батьків, яка є інформаційно-довідковим виданням до навчально-методичного комплексу «Впевнений старт», де зібрано поради батькам щодо створення повного інформаційного дня дитини, можливостей організації спільної продуктивної взаємодії із власною дитиною вдома.

Такої циклічності в орієнтовному розподілі освітньої діяльності ми намагаємося дотримуватися постійно, урахувавши вимоги Санітарного регламенту для ЗДО. Але життя може вносити свої корективи. Наприклад, за відсутності електроенергії протягом чотирьох годин (у зимові місяці особливо) педагоги змушені були замінювати синхронні форми роботи асинхронними, щоб батьки і діти мали змогу переглянути надіслані матеріали, коли в них будуть відповідні умови.

При цьому не забуваємо нагадувати батькам, що малята відповідно до своїх вікових можливостей мають самостійно виконувати трудові доручення: скласти свою постіль, іграшки, одяг; прибирати за собою, поливати квіти, годувати домашніх тварин тощо. Наш досвід засвідчує, що такий розподіл освітньої діяльності забезпечує цілісність освітнього процесу, відповідність БКДО та Освітньої програми «Впевнений старт», ефективність та якість.

Організуючи освітній процес у синхронному форматі, ми використовуємо онлайн-заняття різного змісту і онлайн-зустрічі (до дитячого парку, спортивного майданчика, визначних місць нашого селища та історичних пам'яток – Пархомівський музей, Дендропарк, НПП «Слобожанський», Співочі тераси тощо), підготувавши методичну картотеку щодо ознайомлення дошкільників, яку можна використовувати з батьками під час онлайн-зустрічей.

Педагоги нашого закладу, спираючись на власну практичну діяльність, виробили певний алгоритм підготовки занять і дотримуються його.

Вихователі завчасно ознайомили батьків із графіками проведення онлайн-заняття, не встановлюючи сталий час початку заняття. Час зустрічі обговорюється з батьками і визначається в кожній віковій групі окремо та залежить від можливостей та зайнятості батьків вихованців кожної групи. Завдання, які пропонують батькам виконати разом із дітьми, цікаві, прості, посилені для виконання, дозовані, з чіткою інструкцією для дорослих. Коли дозволяють технічні можливості, педагоги здійснюють запис таких занять і надають доступ до запису тим батькам, які не змогли долучитися вчасно. У цьому випадку можна говорити про асинхронний формат освітньої діяльності.

Цікавий та захоплюючий зміст онлайн-занять мотивує батьків і дітей до подальшої співпраці. Спілкування в режимі реального часу дає вихователям можливість бачити одне одного. Залучення до занять батьків навчав їх проводити

час із дітьми з користю. Тож важливу роль таких занять в умовах неможливості організувати нормальний освітній процес годі заперечити.

Виходячи із сучасних викликів сьогодення, хочемо поділитися форматами взаємодії з батьками, які ми реалізуємо в нашому закладі.

Співпраця є традиційно визнаним успішним форматом взаємодії з батьками. Однак нинішні умови вимагають оновлення системи взаємозв'язків у суспільстві. Необхідність посилення проявів ініціативності, активності й відповідальної позиції батьків у створенні належних умов для здобуття дітьми дошкільної освіти з урахуванням воєнного стану в Україні висуває на перший план такий безперервний, доволі тривалий і пов'язаний із розширенням обов'язків батьків формат взаємодії, як *партнерство*.

На жаль, не всі батьки, а отже, і діти зацікавлені в онлайн-заняттях. Серед об'єктивних причин: зайнятість батьків; наявність у сім'ї старших дітей, що навчаються в школі, а звідси недостатність вільних електронних пристроїв для відеозв'язку. Суб'єктивною ж причиною є здебільшого небажання декого з батьків долучатися до онлайн-занять.

Розуміючи значення асинхронного формату організації освітнього процесу, як свідчить наша практична діяльність, треба чітко розмежовувати синхронний і асинхронний, але іноді це просто неможливо. Дуже часто до синхронних взаємодій з батьками та дітьми додаються форми роботи в асинхронному форматі та навпаки.

Майже щоденно через вибрані канали комунікації педагоги надсилають відео- або аудіозвернення до батьків чи до дітей. До надісланих батькам електронних матеріалів, створених самостійно чи запозичених із мережі Інтернет, надаємо коротенькі поради щодо їх використання з дітьми. З організації освітньої роботи в асинхронному форматі батьки мають змогу працювати з дітьми в зручний для себе час і у власному темпі. Такий формат надає педагогам можливість використовувати наявні електронні освітні матеріали, які вони не можуть створити самостійно.

Слід звернути увагу на зворотний зв'язок, який дає педагогам можливість не лише перебувати в тісній взаємодії з вихованцями та батьками, а й вчасно виявляти певні проблеми, які виникають у процесі діяльності як у самого педагога, так і в дітей. Варто зазначити, що із самого початку ми прийняли рішення не тиснути на батьків, не перевантажувати їх, пропонувати надсилати зворотний зв'язок лише за їхньою згодою та бажанням.

Організація освітнього процесу в дистанційному форматі – не найкращий вихід для дітей і їхніх батьків. На жаль, вплинути на обставини, що склалися, ми не можемо. А отже, жити, працювати, здобувати освіту потрібно тут і зараз. Наші діти залишаються дітьми, а значить, мають право на цікаву діяльність, приємне дозвілля і гармонійний розвиток. На жаль, як свідчить практика нашої роботи, під час організації дистанційного процесу виникало чимало проблем і труднощів. Спільними об'єктивними проблемами педагогів і батьків є неможливість придбати відповідну техніку (ноутбук, планшет), перебої зі світлом і доступом до Інтернету, повітряні тривоги. Є й суб'єктивні чинники: деякі батьки не можуть або не бажають брати участь в освітньому процесі, створювати умови для дистанційної освіти власних дітей. А ми ж маємо розуміти, що під час війни на плечі батьків лягає майже повна відповідальність за дошкільну освіту дітей.

У нашому закладі наявне приміщення, яке ми можемо використовувати як укриття під час повітряної тривоги. До його облаштування залучили батьків, які

разом із нами створили безпечні комфортні умови, які ми можемо використати під час змішаної форми навчання.

Оскільки в нас є діти з особливими освітніми потребами, у закладі функціонує інклюзивна група, ресурсна кімната, створено сучасний універсальний дизайн, який дає змогу ефективно використовувати потенціал різних моделей організації освітнього процесу із застосуванням сучасних технологій, освітніх програм і послуг, що відповідають особливостям розвитку всіх дітей дошкільного віку, зокрема з особливими освітніми потребами. Незважаючи на дистанційну форму навчання, корекційно-розвиткові заняття з дітьми з ООП проводяться з учителем-логопедом у змішаному форматі за заявою та згодою батьків.

Набутий досвід практичної діяльності в дистанційному форматі дає нам можливість разом вибудувати шляхи подолання сучасних викликів виховання у злагодженій взаємодії з батьками, забезпечивши повноцінний розвиток наших малюків.

Список використаних джерел і літератури

1. Закон України «Про дошкільну освіту».
2. Базовий компонент дошкільної освіти (Державний стандарт дошкільної освіти) / наказ МОН від 12.01.2021 №33.
3. Лист МОН України №1/3737-22 від 29.03.2022 р. «Про забезпечення психологічного супроводу учасників освітнього процесу в умовах воєнного стану в Україні».
4. Лист МОН України №1/3845-22 від 02.04.2022 «Про рекомендації для працівників дошкільної освіти на період дії воєнного стану в Україні» (з додатками).
5. Лист МОН України від 27.07.2022 №1/8504-22 «Методичні рекомендації про окремі питання діяльності закладів дошкільної освіти у 2022-2023 навчальному році».
6. Лист МОН України № 4/1798-23 від 31.05.2023 «Про організацію діяльності закладів дошкільної освіти в літній період в умовах воєнного стану».
7. Освітня програма для дітей старшого дошкільного віку «Впевнений старт» / Т. О. Піроженко, Н. В. Гавриш, Т. В. Панасюк. – 2017.

Превентивне виховання як один із аспектів формування та розвитку особистості

*В'ячеслав Бандура,
методист Центру практичної психології, соціальної
роботи та здорового способу життя
Харківської академії неперервної освіти*

У статті надано психолого-педагогічну характеристику превентивного виховного середовища закладу загальної середньої освіти. Наголошено, що формування превентивного виховного середовища є інноваційною освітньо-виховною технологією, що сприяє оновленню системного підходу щодо цілісних педагогічних процесів і явищ, формуванню позитивного самосприйняття особистості; зниження дискомфорту в атмосфері спільного виховного середовища.

Ключові слова: превентивне виховання, правопорушення, середовище, виховний простір, виховне середовище, делінквентна поведінка, педагогічний аспект, психологічний аспект, правовий аспект, соціальна дезадаптація, заклад загальної середньої освіти.